

KHỦNG HOẢNG NGHỊ VIỆN SAU BẦU CỬ QUỐC HỘI Ở UCRAINA VÀ VIỆC THÀNH LẬP CHÍNH PHỦ LIÊN MINH RỘNG RÃI

PGS.TS. Vũ Dương Huân
*Trưởng ban Nghiên cứu Lịch sử ngoại giao
Bộ Ngoại giao*

Kết quả bầu cử Quốc hội một viện với 450 ghế ngày 26/3/2006 tại Ucraina đã đem đến thắng lợi của 5 đảng và khối đảng. Rất tiếc không có lực lượng chính trị nào giành được đa số phiếu cần thiết để tự mình đứng ra lập chính phủ. Các đảng và khối đảng buộc phải tìm đồng minh, thương lượng lập liên minh đa số Quốc hội. Đây thực sự cũng là cuộc đấu tranh rất phức tạp, vô cùng gay go giữa các lực lượng chính trị. Lúc đầu hình thành Liên minh Cam, sau đó là Liên minh Chống khủng hoảng. Quốc hội gần như tê liệt. Các nhà bình luận chính trị gọi đó là cuộc khủng hoảng Nghị viện hay khủng hoảng chính trị v.v... Cuộc chiến kéo dài hơn 4 tháng và chấm dứt với việc Tổng thống chấp nhận ứng cử viên Thủ tướng vốn là cựu đối thủ trong bầu cử Tổng thống cuối năm 2004.

Qua bài viết này, tác giả muốn giới thiệu với bạn đọc quá trình diễn biến của khủng

hoảng, phân tích những nhân tố dẫn đến khủng hoảng, làm rõ các nguyên nhân khủng hoảng được khắc phục và triển vọng tình hình Ucraina.

1. Kết quả bầu cử Quốc hội ngày 26/3/2006

Cuộc bầu cử Quốc hội khoá V là cuộc tranh đua cực kỳ quyết liệt giữa các lực lượng chính trị Ucraina, mức độ quyết liệt không kém gì bầu cử Tổng thống cuối năm 2004. Vì cải cách chính trị mà nội dung cốt lõi là chuyển từ thể chế Tổng thống sang Nghị viện - Tổng thống và thay đổi hệ thống bầu cử hỗn hợp (1/2 theo chính đảng và 1/2 theo đa số) bằng hệ thống bầu cử chỉ theo danh đảng đã có hiệu lực. Theo cải cách chính trị, quyền hạn của Tổng thống bị thu hẹp, trong khi đó Chính phủ và Quốc hội được trao thêm quyền lực¹. Cuộc bầu cử lần

¹. Vũ Dương Huân. *Lại bàn về cải cách chính trị ở Ucraina*. Tạp chí Nghiên cứu Châu Âu, số 2/2004.

này được dư luận trong nước và quốc tế đánh giá là dân chủ, công bằng, minh bạch. Số cử tri đi bầu không cao: 67,7%.

Chạy đua vào cơ quan lập pháp tối cao của nhà nước có 45 đảng, khối đảng tham gia. Tuy nhiên chỉ có 5 đảng và khối đảng vượt qua được ngưỡng 3% theo luật định để có chân trong Quốc hội mới. Kết quả cụ thể như sau:

- Đảng các Khu vực của cựu Thủ tướng, cựu ứng cử viên Tổng thống năm 2004, V.Ianucovich: 32,14% (186 ghế).

- Khối Timôscô của cựu Thủ tướng Iu.Timôscô, gồm 2 đảng: Tổ quốc toàn Ucraina và Đảng các Lực lượng yêu nước: 22,29%.

- Khối Ucraina của chúng ta của Tổng thống gồm 6 đảng (Liên minh nhân dân Ucraina của chúng ta, Phong trào nhân dân Ucraina, Đại hội những người dân tộc chủ nghĩa, Liên minh dân chủ Thiên chúa giáo, Đảng Cộng hoà (tập hợp), Đảng các nhà Công nghiệp, Doanh nghiệp): 13,95% (81 ghế).

- Đảng Xã hội Ucraina của cựu Chủ tịch Quốc hội A.Môrôdô: 5,69% (33 ghế).

- Đảng Cộng sản Ucraina do N.Ximônencô đứng đầu: 3,66% (21 ghế)².

Các đảng và khối đảng còn lại không vượt qua được ngưỡng quy định để được tham gia Quốc hội là: Đảng Xã hội chủ nghĩa

tiến bộ: 2,93%; Khối Nhân dân của Chủ tịch Quốc hội B.Litvin: 2,43%; Khối Nhân dân Costencô-plfusa: 1,87%; Đảng Tập hợp: 1,74%; Khối Pora-Prp (Đảng Trật tự và Cải cách): 1,47%...³

Các Đảng các khu vực, Đảng Xã hội và khối Timôscô đã giành thắng lợi to lớn. Đối với Đảng các Khu vực và khối Timôscô, nguyên nhân thắng lợi trước hết họ là lực lượng đối lập. Họ giành được thêm phiếu do cử tri thất vọng với chính quyền Cam. Trong thời gian chính quyền Cam, mâu thuẫn nội bộ sâu sắc, tốc độ tăng trưởng kinh tế - xã hội đi xuống, xảy ra một loạt khủng hoảng: xăng dầu, đường, tỷ giá hối đoái..., chương trình tái tư nhân hoá tràn lan, khó khăn về đối ngoại, các lời hứa như: chống tham nhũng, tách doanh nghiệp khỏi chính quyền, không trả thù chính trị đều không được thực hiện...). Mặt khác, hai đảng có chiến lược vận động tranh cử đúng (ví dụ: Đảng Khu vực có thái độ khôn khéo, mềm mỏng về vấn đề gia nhập NATO, vấn đề quy chế tiếng Nga...). Hơn nữa họ có nhiều tập đoàn kinh tế mạnh ủng hộ và có các thủ lĩnh có bản lĩnh như V.Ianucovich, Iu.Timôscô. Đối với Đảng Xã hội, mặc dù tham gia chính quyền, song với chính sách mềm dẻo, thực dụng, phê phán cả những yếu kém của chính quyền nên đã tranh thủ được nhiều lá phiếu của một bộ phận cử tri vốn vẫn ủng hộ Đảng Cộng sản.

² . Kết quả chính thức bầu cử Quốc hội. <http://www.podrobnosti.ua>, ngày 20/4/2006 (tiếng Nga)

³ . Đã kiểm 100% biên bản kết quả kiểm phiếu các khu vực. <http://www.podrobnosti.ua>, ngày 30/3/2006 (tiếng Nga).

Khối Ucraina của chúng ta của Tổng thống, của chính quyền và Đảng Cộng sản bị thất bại nặng nề. Ucraina của chúng ta chỉ giành vị trí thứ 3, còn Đảng Cộng sản mất gần 2/3 số ghế. Nguyên nhân cơ bản thất bại của Đảng của Tổng thống là mâu thuẫn chia rẽ nội bộ, các chính sách sai lầm và những lời hứa suông... Còn yếu tố làm Đảng Cộng sản mất ghế là do xu thế và chính sách quá cứng rắn, thiếu linh hoạt của Đảng, chưa thể hiện tính chất xây dựng của đảng đối lập...

Theo cải cách chính trị, muốn thành lập chính phủ, trước hết phải lập được liên minh đa số Quốc hội. Liên minh đứng ra giới thiệu Thủ tướng và lập nội các. Không có đảng nào có thể tự lập được chính phủ, mà phải tìm liên minh. Với kết quả bầu cử Quốc hội như trên, theo lô gích hình thức, có các phương án liên minh đa số Quốc hội khác nhau.

Khối Timôscô, Khối Ucraina của chúng ta và Đảng Xã hội: 243 phiếu; Đảng các Khu vực, Khối Timôscô và Khối Ucraina của chúng ta: 396 phiếu; Đảng các Khu vực và Khối Timôscô: 315 phiếu; Đảng các Khu vực, Đảng Xã hội và Đảng Cộng sản: 240 phiếu; Khối Ucraina của chúng ta và Đảng Cộng sản: 231 phiếu; Khối Ucraina và Đảng Khu vực: 267 phiếu; Đảng Khu vực, Ucraina của chúng ta, Đảng Xã hội và Đảng Cộng sản (321 phiếu); Đảng các Khu vực, Khối Ucraina của chúng ta, Khối Timôscô và Đảng Xã hội: 429 phiếu⁴.

Trong các kịch bản trên chỉ có một số phương án có cơ sở thực tế. Đảng Cộng sản không thể hợp tác với Khối Timôscô. Khối Timôscô cũng khó hợp tác với Đảng Khu vực.

2. Liên minh Cam

2.1. Quá trình thành lập Liên minh

Ý đồ tái thiết lập Liên minh các lực lượng Cách mạng Cam có rất sớm, ngay cả trước bầu cử. Sau bầu cử ba đảng đã tiến hành thương lượng. Ngày 13/4/006, đại diện Khối Ucraina của chúng ta, Khối Timôscô và Đảng Xã hội đã ký kết được Bì vong lục về ý đồ lập liên minh đa số trong Quốc hội, được gọi là Liên minh Các lực lượng dân chủ. Nội dung chính của Thoả thuận: Dự thảo Hiệp định Liên minh sẽ do nhóm công tác gồm đại diện của 3 đảng chuẩn bị, Dự thảo phải được lãnh đạo 3 đảng thông qua và sẽ ký vào ngày làm việc đầu tiên của Quốc hội mới. Hiệp định gồm 3 phần (cơ sở chương trình hành động, cơ chế hoạt động, phân chia trách nhiệm các bên); dự thảo chính sách đối nội, đối ngoại trình Quốc hội; quy trình xem xét các vấn đề tại Quốc hội. Đồng thời trong Thoả thuận cũng khẳng định: Hiệp định sẽ được soạn thảo trên nguyên tắc nêu trong Dự thảo Bì vong lục thành lập Liên minh các lực lượng dân chủ (ghế Thủ tướng dành cho đảng giành được nhiều phiếu nhất)⁵.

Sau hơn hai tháng thương lượng không đàng, ngày 22/6/2006, 3 đảng đã đạt được

⁴. Vũ Dương Huân. *Bầu cử Quốc hội tại Ucrain và triển vọng tình hình Ucraina sau bầu cử*. Tạp chí Nghiên cứu Châu Âu, số 3 (69)/2006.

⁵. *Thoả thuận về ý đồ lập Liên minh*. <http://www.pravda.com.ua>, ngày 13/4/2006 (tiếng Nga)

Hiệp định chính thức Liên minh Các lực lượng dân chủ. Theo Hiệp định, Khối Timôscô sẽ nắm chức Thủ tướng, Khối Ucraina của chúng ta sẽ được ghế Chủ tịch Quốc hội, còn Đảng Xã hội chỉ được vị trí Phó Chủ tịch thứ nhất Quốc hội. Ngoài chức Thủ tướng, Khối Timôscô còn được chia chức Phó Chủ tịch Quốc hội, 10 ghế bộ trưởng, 12 ghế chủ nhiệm các uỷ ban của Quốc hội, Chủ tịch Quỹ Tài sản quốc gia, Chủ tịch Uỷ ban Nhà nước về phát thanh và truyền hình, Tổng Giám đốc Tổng Công ty dầu khí Ucraina, Chủ tịch cơ quan Thuế và Tổng Giám đốc kho bạc nhà nước. Khối Ucraina của chúng ta được nhận 6 bộ, trong đó có Bộ trưởng Quốc phòng, Bộ Nội vụ, Chủ tịch Cơ quan an ninh đầy quyền lực, Chủ tịch Uỷ ban chống độc quyền và 8 chủ nhiệm uỷ ban của Quốc hội. Đảng Xã hội giữ các ghế còn lại. Liên minh Cam dự kiến dành cho lực lượng đối lập (Đảng các Khu vực) có 2 chủ nhiệm uỷ ban: Chủ nhiệm uỷ ban đặc biệt Kiểm tra tư nhân hoá, Chủ tịch cơ quan Kiểm toán và các Phó chủ nhiệm Uỷ ban của Quốc hội⁶.

Tiếp đó ngày 27/6/2006, Liên minh Cam thoả thuận giới thiệu bà Iu.Timôscô, cựu Thủ tướng, thủ lĩnh Khối Timôscô làm ứng cử viên Thủ tướng và ông P.Pôrosencô, cựu thư ký Hội đồng An ninh quốc gia và Quốc phòng, đại diện của Ucraina của chúng ta làm ứng cử viên Chủ tịch Quốc hội.

Quyết định này đã vấp phải phản ứng rất gay gắt của Đảng Xã hội, đồng minh trong Liên minh Cam. Chủ tịch Đảng Xã hội A. Môrôđơ đề nghị rút ông P.Pôrosencô khỏi ứng cử viên Chủ tịch Quốc hội với lý do ông này liên quan chặt chẽ với giới đại doanh nghiệp và giữa Pôrosencô, Timôscô đã từng có mâu thuẫn sâu sắc, dẫn đến cách chức chính phủ Timôscô, làm tan rã chính phủ Cam. Bỏ nhiệm này sẽ đe dọa ổn định chính quyền và thống nhất liên minh⁷.

Ngoài ra, Liên minh Cam cũng quyết định là sẽ bỏ phiếu cả gói chức Chủ tịch Quốc hội và Thủ tướng. Họ hy vọng, với việc bỏ phiếu cả gói thì cả bà Timôscô và Ông Pôrosencô sẽ được thông qua.

Đảng các Khu vực phản đối hết sức quyết liệt, mạnh mẽ nhiều quyết định của Liên minh Cam. Họ không chấp nhận bầu cả gói Chủ tịch Quốc hội và Thủ tướng chính phủ, cho rằng điều đó vi phạm quy chế Quốc hội. Họ đòi bầu riêng rẽ hai chức vụ, Chủ tịch Quốc hội bầu trước và phải bằng phiếu kín. Mặt khác Đảng các Khu vực cũng cho rằng, việc phân chia các ghế lãnh đạo Quốc hội, nhất là các chủ nhiệm uỷ ban cũng không công bằng. Đảng đối lập phải được nhiều ghế chủ nhiệm uỷ ban hơn, nhất là các uỷ ban giám sát các hoạt động của nhà nước, chính phủ. Đồng thời các nghị sỹ của Đảng Khu vực đã phong toả phòng họp Quốc hội, làm

⁶ . A.Xakhonô. *Iulia cộng và trừ Pechia*. <http://www.podrobnosti.ua>, ngày 27/6/2006 (tiếng Nga)

⁷ . Utrô.ru: *Cấp trên không thể và không muốn*. <http://www.lenta.ru>, ngày 30/6/2006 (tiếng Nga)

cho Quốc hội không thể tiến hành các phiên họp.

Cuối cùng Liên minh Cam đã phải nhượng bộ. Họ chấp nhận bỏ phiếu kín riêng rẽ, bầu Chủ tịch Quốc hội và Thủ tướng, lập 30 uỷ ban của Quốc hội, trong đó Liên minh nắm chủ nhiệm 16 uỷ ban, còn đối lập đứng đầu 14 uỷ ban, gồm các uỷ ban có chức năng giám sát, kiểm tra như: Ủy ban Quy chế, Ủy ban Tự do ngôn luận, Ủy ban Giám sát các cơ quan bảo vệ pháp luật, Ủy ban Các dân tộc thiểu số và người nhập cư; sẽ thông qua luật về đối lập do Đảng các Khu vực soạn thảo. Đối lại, Đảng các Khu vực chấm dứt phong toả Quốc hội và Quốc hội nối lại các phiên họp.

Tại phiên họp ngày 6/7/2006, để bầu Chủ tịch Quốc hội, 19 nghị sỹ Đảng Xã hội đã không tán thành ứng cử viên P.Pôrôscô của Ucraina của chúng ta, chỉ có 10 nghị sỹ đồng ý. Được sự hậu thuẫn của Đảng Khu vực và Đảng Cộng sản, Chủ tịch Đảng Xã hội A.Môrôđơ đã trúng cử chức Chủ tịch Quốc hội khoá V với 238 phiếu thuận, vượt đa số cần thiết là (226 phiếu). Như vậy Đảng Xã hội đã rút khỏi Liên minh Cam. Liên minh tan rã.

Chớp thời cơ trên, ngay ngày hôm sau, Đảng Khu vực, Đảng Xã hội và Đảng Cộng sản đã phối hợp với nhau lập Liên minh Chống khủng hoảng với 240 nghị sỹ. Ngày 11/7/2006, tân Chủ tịch Quốc hội, trong một phiên họp của Quốc hội đã tuyên bố Liên

minh Cam chấm dứt sự tồn tại và Liên minh mới thành lập.

2.2. Nguyên nhân Liên minh tan vỡ

Có một số nhân tố cơ bản đưa đến sự tan rã của Liên minh Cam.

Thứ nhất, Mâu thuẫn sâu xa không thể dàn xếp trong nội bộ Liên minh, mà trước hết là mâu thuẫn về quyền lực và lợi ích. Đảng Xã hội không hài lòng với việc phân chia quyền lực cấp cao. Đảng Xã hội cho rằng, Ucraina của chúng ta đã có đại diện là Tổng thống, Khối Timôscô được ghế Thủ tướng thì chức Chủ tịch Quốc hội đương nhiên phải thuộc về Đảng Xã hội. Mâu thuẫn càng trở nên gay gắt và bùng nổ khi ứng cử viên Chủ tịch Quốc hội P.Pôrôscô bị nhiều nghị sỹ Đảng Xã hội và một số nghị sỹ Ucraina của chúng ta phản đối. Mặt khác, theo Chủ tịch Đảng Xã hội A.Môrôđơ, Ucraina của chúng ta đã có hành động "tối hậu thư" với việc tự mình đàm phán với Đảng Khu vực về mở rộng liên minh. Ucraina của chúng ta đe dọa sự tồn tại của Liên minh Cam. Ngoài ra, việc giới thiệu P.Pôrôscô làm Chủ tịch Quốc hội và Iu.Timôscô làm Thủ tướng đã đẩy Khối Ucraina của chúng ta và Khối Timôscô xung đột với nhau làm tan vỡ Liên minh. Đảng Xã hội phản đối song không thể làm được gì vì mọi chuyện đã được đưa vào kế hoạch⁸. Các nhà nghiên cứu chính trị cũng cho rằng, mâu thuẫn giữa P.Pôrôscô và Iu.Timôscô còn gay gắt

⁸. M.Muscô. *Môrôđơ nộp các đồng minh để đồng minh không nộp mạng ông ta*. Báo Khaccôp Bưởi chiều, ngày 11/7/2006 (tiếng Nga).

hơn, căng thẳng hơn mâu thuẫn giữa V. Iusencô và Ianucôvich, vì có sự khác nhau trong quan điểm tư tưởng⁹.

Thứ hai. Nhân tố thứ hai đưa đến sự đổ bể của Liên minh Cam là các hoạt động của Đảng các Khu vực. Đảng các Khu vực đã kiên quyết đấu tranh chống lại quyết định bầu cả gói Chủ tịch Quốc hội và Thủ tướng chính phủ. Nếu bàn riêng rẽ thì cả hai ứng cử viên, nhất là P.Pôrôscô, khó có khả năng trúng cử Chủ tịch Quốc hội. Dự đoán của Đảng Khu vực là chính xác. Đồng thời khi kịch bản đó xuất hiện, Đảng các Khu vực đã phối hợp với Đảng Cộng sản, dồn phiếu cho ứng cử viên Đảng Xã hội là A.Môrôđơ, đã trúng Chủ tịch Quốc hội, đáp ứng mong mỏi của Đảng Xã hội. Đảng Xã hội rời bỏ Liên minh Cam, đương nhiên Liên minh tan vỡ vì chỉ còn 110 phiếu.

Thứ ba. Ngoài ra có thể có những nguyên nhân khác mà người ta khó nói thật rõ ràng, cụ thể. Tại một cuộc gặp gỡ báo chí, đại diện của phái Ucraina của chúng ta, ông B.Tarasúc, Ngoại trưởng Ucraina đã tuyên bố: Có một cảm giác rằng tác giả của những kịch bản đang diễn ra tại Quốc hội Ucraina là được xúi giục từ bên ngoài¹⁰. Đáp lại phát biểu trên, Ngoại trưởng Nga X.Lavrov tuyên bố: Những sự kiện đang diễn ra tại Ucraina là công việc nội bộ của Ucraina.

3. Liên minh Chống khủng hoảng

Liên minh Chống khủng hoảng ra đời đã nhanh chóng quyết định thành lập Hội đồng Liên minh và thương lượng về nội dung thoả thuận Liên minh. Ngày 12/7/2006, Quốc hội đã họp và bầu ông A.Matumúc, đại diện Đảng Cộng sản làm Phó Chủ tịch thứ nhất Quốc hội với 239 phiếu ủng hộ. Ông cũng đã từng giữ chức Phó Chủ tịch thứ I Quốc hội khóa IV.

Phái Timôscô và Ucraina đã phản ứng quyết liệt với việc ông A.Môrôđơ được bầu làm Chủ tịch Quốc hội, Đảng Xã hội rút khỏi Liên minh Cam và việc thành lập Liên minh Chống khủng bố. Họ phê phán ông và Đảng Xã hội là “kẻ phản bội”. Họ cho rằng, việc bầu ông làm Chủ tịch Quốc hội là trái luật, đã kiện ông lên toà án. Họ cũng khẳng định rằng việc ông tuyên bố Liên minh Cam chấm dứt tồn tại là vi phạm luật pháp vì theo luật, Liên minh Cam có quyền có 10 ngày để xem xét trước khi tuyên bố hoàn toàn chấm dứt hoạt động. Vì vậy việc thành lập Liên minh Chống khủng hoảng là không đúng luật. Họ cũng đã kiện vấn đề này lên toà án¹¹. Đáp lại tố cáo của hai khối đảng trên, Chủ tịch A.Môrôđơ khẳng định: Liên minh đã chết do 10/7/2006 đã nộp văn bản đăng ký chấm dứt tồn tại tại Ban thư ký Quốc hội. Mặt khác, thực chất khi Đảng Xã hội với 33 nghị sỹ rút khỏi Liên minh thì Liên minh không còn đủ số đại biểu cần thiết để tồn tại theo luật định.

⁹ . A.Khakhonô, *Bài đã dẫn*.

¹⁰ . *Ucraina của chúng ta cho rằng, các sự kiện ở Quốc hội được xúi giục từ bên ngoài*. <http://www.rian.ru>, ngày 13/7/2006 (tiếng Nga).

¹¹ . *Ucraina của chúng ta, Biust (Khối Timôscô), Môrôđơ vi phạm quy chế*. <http://www.podrobnosti.ua>, ngày 11/7/2006.

Tổng thống V. Iusencô cũng cho rằng, việc tuyên bố Liên minh Cam chấm dứt tồn tại và thành lập Liên minh mới là vội vã.

Để tiến tới việc thành lập chính phủ, Liên minh Chống khủng hoảng đã giới thiệu ông V.Ianucôvich, Chủ tịch Đảng các Khu vực làm ứng cử viên Thủ tướng. Chủ tịch Quốc hội đã ký xác nhận và chuyển cho Tổng thống xem xét. Tuy nhiên Tổng thống đã trì hoãn việc giới thiệu ứng cử viên ra bỏ phiếu tại Quốc hội. Về thực chất, Tổng thống không muốn ủng hộ ông V.Ianucôvich vì đã từng là đối thủ của ông. Hơn nữa, với cái cách chính trị, quyền hạn của Thủ tướng được tăng thêm càng làm cho Tổng thống lo ngại.

Trong khi đó, phái Timôscô và Ucraina chúng ta lại tiến hành phong toả Quốc hội, ngăn Quốc hội tiến hành các phiên họp. Mặt khác, họ kêu gọi Tổng thống bác bỏ ứng cử viên Thủ tướng của Liên minh Chống khủng hoảng và giải tán Quốc hội, bầu Quốc hội mới. Theo qui định của Hiến pháp, nếu 60 ngày kể từ phiên khai mạc Quốc hội mà không thành lập được chính phủ, Tổng thống có quyền giải tán Quốc hội. (Quốc hội khoá V họp phiên đầu tiên 25/5/2006). Đồng thời bà Timôscô còn kêu gọi nghị sỹ phái của mình và cả phái Ucraina của chúng ta từ bỏ quyền hạn nghị sỹ, để buộc Quốc hội tự giải tán. Chỉ có vài nghị sỹ ủng hộ đề nghị của bà Timôscô.

Trong khi đó, Liên minh Chống khủng hoảng đã kiên trì đấu tranh, kêu gọi Tổng thống chấp nhận ứng cử viên Thủ tướng

Ianucôvich, không giải tán Quốc hội. Mặt khác, Chủ tịch Quốc hội Môrôđơ nhắc nhở Tổng thống: Không có cơ sở nào để giải tán Quốc hội. Quốc hội có thể tự giải quyết vấn đề bổ nhiệm Thủ tướng (căn cứ Điều 6 Hiến pháp: Khi không có Toà án Hiến pháp, Quốc hội có thể thẩm quyền giải thích luật). Ông còn khẳng định: Tổng thống không dám mạo hiểm¹². Đồng thời Liên minh Chống khủng hoảng mời các phái khác trong Quốc hội tham gia Liên minh, khẳng định quyền bổ nhiệm các bộ trưởng sức mạnh vẫn thuộc thẩm quyền Tổng thống...

Tiếp đó, Tổng thống đề nghị Quốc hội hoàn chỉnh bầu thành viên Toà án Hiến pháp. Tổng thống hy vọng, khi Toà án Hiến pháp hoạt động, sẽ ủng hộ quyết định của Tổng thống về việc giải tán Quốc hội.

Cuộc chiến vẫn tiếp tục và chưa có lối thoát.

4. Hội nghị bàn tròn và ký kết Thỏa thuận toàn diện Đoàn kết dân tộc

Trong tình hình trên, Tổng thống đề nghị họp hội nghị bàn tròn, tìm lối thoát cho khủng hoảng. Tham gia hội nghị bàn tròn có Tổng thống, Chủ tịch Quốc hội, Thủ tướng, đại diện các phái trong Quốc hội và đại diện nhiều tổ chức chính trị - xã hội khác của đất nước.

---

¹² . Môrôđơ. *Quốc hội không tuân lệnh giải tán Quốc hội*. <http://www.podrobnosti.ua>, ngày 25/7/2006. *Quốc hội tự quyết định việc bổ nhiệm Thủ tướng*. <http://www.podrobnosti.ua>, ngày 25/7/2006. (Tiếng Nga)

Hội nghị đã bàn nhiều vấn đề lớn về đối nội, đối ngoại của Ucraina như: vấn đề toàn vẹn lãnh thổ, cải cách chính trị, vấn đề tôn giáo, quy chế tiếng Nga, vấn đề gia nhập NATO và EU, thái độ với Không gian kinh tế thống nhất... Các lực lượng chính trị có quan điểm rất khác nhau về nhiều vấn đề. Hội nghị bắt đầu từ 27/7/2006, họp không liên tục và kết thúc ngày 3/8/2006. Đã diễn ra tranh luận hết sức gay gắt, quyết liệt, đặc biệt là quy chế tiếng Nga và vấn đề về quan hệ đối với NATO. Đảng Cộng sản, Đảng Xã hội phản đối việc gia nhập NATO, tăng cường quan hệ trong Không gian kinh tế thống nhất, đòi hỏi tiếng Nga quy chế chính thức. Các lực lượng hữu có thái độ ngược lại... Cuối cùng với tinh thần thoả hiệp, nhân nhượng lẫn nhau, Hội nghị đã thông qua được Thoả thuận toàn diện về đoàn kết dân tộc gồm 27 điểm¹³. Tổng thống, Chủ tịch Quốc hội, Thủ tướng và đại diện 4 phái trong Quốc hội là Đảng Khu vực, Khối Ucraina của chúng ta, Đảng Xã hội và Đảng Cộng sản đã ký Thoả thuận. Đảng Cộng sản ký kết, nhưng với một số bảo lưu. Riêng Khối Timôscô đã từ chối ký Thoả thuận.

Nội dung chính của Thoả thuận toàn diện: Khẳng định giữ vững độc lập toàn vẹn lãnh thổ, thống nhất của Ucraina; đảm bảo quyền con người; phát triển dân chủ; xây dựng hệ thống chính quyền cân bằng; kiểm chế giữa Tổng thống; Quốc hội và Hội đồng Bộ trưởng; khôi phục Tòa án Hiến pháp; tạo

điều kiện cho các lực lượng đối lập hoạt động thuận lợi; không chính trị hoá cơ quan nhà nước; đảm bảo các lực lượng không can thiệp vào cơ quan bảo vệ pháp luật; tiếp tục đường lối liên kết châu Âu; tiếp tục hoàn thiện công việc tham gia Không gian kinh tế thống nhất.v.v...

Về hai vấn đề tranh luận gay gắt là quy chế tiếng Nga và thái độ đối với NATO đã được thông qua nhờ phương án thoả hiệp. Thoả thuận nhấn mạnh phải hợp tác cùng có lợi với NATO, song gia nhập NATO sẽ chờ kết quả trưng cầu dân ý như đòi hỏi của Đảng Cộng sản. Về tiếng Nga, Thoả thuận viết: Đảm bảo từng công dân tự do sử dụng trong yêu cầu của mình tiếng Nga, hoặc tiếng mẹ đẻ phù hợp với Hiến pháp Ucraina và Hiến chương Châu Âu về ngôn ngữ khu vực hoặc ngôn ngữ dân tộc ít người¹⁴.

Sau khi thông qua được Thoả thuận toàn diện Đoàn kết dân tộc, Tổng thống V. Iusenco tuyên bố chấp nhận ứng cử viên Thủ tướng là ông V.Iunucovich, do Liên minh Chống khủng hoảng đề cử. Đây là quyết định hết sức khó khăn của Tổng thống Iusenco vì V.Ianucovich vốn là địch thủ bị ông đo ván. Mặt khác V.Ianucovich là nhà chính trị có kinh nghiệm, có bản lĩnh, có uy tín cao, là đối thủ tiềm tàng sẵn sàng cạnh tranh với Tổng thống Iusencô trong cuộc bầu cử Tổng thống năm 2009. Sở dĩ Tổng thống quyết định chấp nhận ứng cử viên Thủ tướng

¹³ . Thoả thuận toàn diện đã được ký kết (văn bản). <http://www.podrobnosti.ua>, ngày 3/8/2006 (Tiếng Nga)

¹⁴ . Thoả thuận toàn diện đã được ký kết (văn bản). <http://www.podrobnosti.ua>, ngày 3/8/2006 (tiếng Nga)

V.Ianucovich, không đi đến giải tán Quốc hội có những nhân tố sau.

Thứ nhất: Việc đề cử ông V.Ianucovich làm ứng cử viên Thủ tướng của Liên minh là đúng luật. Nếu bác bỏ, Tổng thống sẽ vi phạm Hiến pháp. Tổng thống chỉ có quyền giải tán Quốc hội khi ông Ianucovich không thành lập được chính phủ. Mặt khác, nếu giải tán Quốc hội, bầu cử lại Quốc hội trong bối cảnh này, uy tín của Tổng thống, Đảng của Tổng thống đang xuống, Đảng của Tổng thống sẽ càng mất phiếu. Theo dự đoán của các trung tâm thăm dò dư luận xã hội, đảng của Tổng thống chỉ được 7-8% so với hơn 13% trong cuộc bầu cử 26/3/2006.

Thứ hai: Với kết quả của Hội nghị bàn tròn, ký kết Thỏa thuận toàn diện về Đoàn kết dân tộc, đường lối chính sách cơ bản của Ucraina cơ bản không thay đổi, đáp ứng yêu cầu của Tổng thống V. Iusenco.

Thứ ba: Liên minh Chống khủng hoảng nhất trí mở rộng cho Ucraina của chúng ta của Tổng thống tham gia. Các đòi hỏi của Tổng thống về nhân sự trong chính phủ cơ bản được đáp ứng (8 ghế bộ trưởng gồm: các bộ trưởng sức mạnh, Chủ tịch Cơ quan an ninh quốc gia và nhiều ghế bộ trưởng khác)...

Thứ tư: Chủ tịch Quốc hội Mòrôđơ, Chủ tịch Đảng các Khu vực đã có những chiến lược cứng rắn, song khôn khéo, vừa tranh thủ, vừa gây sức ép đối với Tổng thống và Đảng của Tổng thống. Họ sẵn sàng tiến hành bầu Toà án Hiến pháp theo yêu cầu của Tổng

thống, tuyên bố khẳng định rõ ràng các ghế bộ trưởng sức mạnh do Tổng thống đề cử và nhân nhượng nhiều nội dung của Thỏa thuận toàn diện.v.v...

5. Thành lập chính phủ mới. Khủng hoảng chấm dứt

Sau Hội nghị bàn tròn, Liên minh đa số có thêm sự tham gia của Khối Ucraina của chúng ta của Tổng thống V. Iusenco. Các Đảng Khu vực, Đảng Xã hội và Ucraina của chúng ta đã nhanh chóng ký Bị vong lục dự định thành lập liên minh rộng rãi. Tuy đã ký thỏa thuận thành lập Liên minh Chống khủng hoảng, song Đảng Cộng sản lại chưa ký Bị vong lục mới vì còn do dự việc Liên minh có sự tham gia của Ucraina của chúng ta. Liên minh dự kiến đổi tên thành Liên minh Đoàn kết dân tộc và sẽ được hoàn chỉnh trong tháng 9.

Ngày 4/8/2006, Quốc hội Ucraina đã bỏ phiếu chấp nhận Thủ tướng V.Ianucovich và chính phủ mới gồm 23 thành viên với 273 phiếu thuận. Một tỷ lệ ủng hộ khá cao. Bộ phiếu tán thành có các nghị sỹ của Đảng Khu vực, Đảng Xã hội và Đảng Cộng sản, ngoài ra có khoảng 30 đại biểu Quốc hội của Ucraina của chúng ta. Phái Ucraina của chúng ta quyết định bỏ phiếu tự do, nghĩa là các nghị sỹ tự quyết định bỏ phiếu ủng hộ hay phản đối. Các ghế trong chính phủ Liên minh được phân bổ như sau: Đảng Khu vực phụ trách mảng kinh tế, ngoài chức Thủ tướng, còn được 3 ghế phó Thủ tướng và 10 bộ, trong đó có bộ Tài chính, bộ Kinh tế. Ucraina của chúng ta nắm mảng các bộ sức

manh và xã hội. Cụ thể giữ các bộ Quốc phòng, Nội vụ, Ngoại giao, Cơ quan an ninh, Y tế, Văn hóa ... Đảng Xã hội được 2 bộ là Giáo dục-Khoa học, Giao thông- Bưu chính-Viễn thông và Chủ tịch Quỹ Tài sản quốc gia. Đảng Cộng sản có 2 bộ: Công nghiệp và Tổ hợp công-nông nghiệp. Theo một số chuyên gia, sẽ có sự điều chỉnh nhân sự khi Liên minh hoàn chỉnh vào tháng 9 này.

Chương trình hoạt động của chính phủ chính là Thỏa thuận toàn diện đã được các đảng chấp nhận. Ngoài ra, Thủ tướng có nhấn mạnh thêm một số điểm như: ưu tiên thúc đẩy tăng trưởng kinh tế, giải quyết các vấn đề xã hội. Về đối ngoại: ưu tiên hội nhập châu Âu, tăng cường đối tác chiến lược với Nga và thúc đẩy quan hệ với Mỹ. Thủ tướng tuyên bố sẽ đi thăm Bỉ, Nga và Mỹ đầu tiên. Trước mắt chính phủ sẽ khôi phục đặc khu kinh tế bị bãi bỏ dưới thời chính phủ Timôsenko, giải quyết vấn đề dầu khí với Nga...

Việc chấm dứt khủng hoảng và thành lập chính phủ liên minh rộng rãi đã được dư luận trong nước và quốc tế hoan nghênh. Tổng thống Mỹ, Tổng thống Nga, Thủ tướng Nga là những người đầu tiên gửi điện chúc mừng Thủ tướng V.Ianucovich. Mỹ cam kết sẽ hợp tác với ông V. Ianucovich bất chấp những nhận xét cho rằng sự trở lại của ông sẽ làm chậm tiến trình hội nhập phương Tây. Liên minh Châu Âu hoan nghênh thoả hiệp giữa các nhà lãnh đạo chính trị Ucraina và hy vọng sẽ tiếp tục thúc đẩy các mối quan hệ với Ucraina, cũng như đối với Nga.

Với việc thành lập chính phủ liên minh rộng rãi gồm 4 đảng do ông Ianucovich, Chủ tịch Đảng Khu vực đứng đầu, dư luận Ucraina cho rằng Cách mạng Cam thực sự đã chết (15). Tình hình Ucraina sẽ đi vào ổn định hơn bởi các nhân tố sau:

Thứ nhất, chính phủ liên minh có đa số Quốc hội tương đối lớn, đảm bảo thuận lợi thông qua các dự án luật và nhiều vấn đề. Hơn nữa Liên minh lại có các đảng đại diện cả phía Đông cũng như phía Tây Ucraina.

Thứ hai, chương trình hoạt động của Chính phủ lại chính là Thỏa thuận toàn diện đã được tổng thống và các lực lượng chính trị tham gia Liên minh và ngoài Liên minh chấp nhận. Điều đó tránh được những vướng mắc trong quá trình hoạt động của Chính phủ.

Tuy nhiên, ổn định của Ucraina sẽ là ổn định tương đối vì vẫn còn những nhân tố đe dọa sự ổn định. Thành phần Liên minh quá đa dạng, từ tả đến hữu, đại diện các hệ tư tưởng khác nhau, lợi ích khác nhau thậm chí đối lập nhau. Có không ít nghị sỹ của Ucraina của chúng ta phản đối tham gia Liên minh cùng với Đảng Cộng sản. Cái đó ảnh hưởng sự nhất trí trong Liên minh. Ngoài ra, hệ thống chính trị chưa hoàn thiện, nhà nước còn rất non trẻ, không có bề dày của tính nhà nước, một số sự khác biệt giữa Đông và Tây và vị trí địa-chính trị của Ucraina... cũng là những yếu tố tác động đến triển vọng tình hình Ucraina.

Với việc thành lập chính phủ mới do Thủ tướng V. Ianucovich đứng đầu, quan hệ hữu nghị, hợp tác truyền thống, nhiều mặt càng có nhiều điều kiện phát triển mạnh mẽ hơn nữa.